

9 Woord vooraf

11 Welke boom kies je?

11 | Boomvorm

Aanpassing van de 'natuurlijke' fruitboom
Hoogstam
Halfstam
Laagstam
Leifruit
Fruithaag
Zuil- of kolomboom

25 | Rassenkeuze

Resistentie
Fruit dat je met plezier eet en verwerkt
Een heel jaar fruit uit eigen tuin?
Kies een makkelijk ras
De juiste bloeitijd voor een goede bestuiving

28 | Bestuiving

Kruis- of zelfbestuiving
Wind en bijen, je bestuivende bondgenoten

31 Standplaats en omgeving

31 | Een wilde fruitboom in de natuur

32 | De bodem, een sleutelement

Bodemtype
Organisch materiaal
Bodemleven

35 | Omgevingsfactoren

Waar past je fruitboom?
In het gras
Als groepje laagstammen
In de moestuin
Als scherm
Tegen een muur of schutting
In een kippenren

40 | Je tuin als 'ecosysteem'

Nuttige insecten lokken
Andere bondgenoten
Nuttige planten

45 | Een fruitboom is onmisbaar in de tuin

47 Teeltzorg

47 | Aanplant

Aankoop
Tijdstip
Transport
Inkuilen
Voorbereiding
Plantafstanden
Plantgat
Steunpaal
Planten
Nazorg
Bescherming tegen dieren

54 | Bodemzorg

Mulch
Voedingsbron
Welk organisch materiaal?
Hoeveel voer je op?
Mulchtijdstip

59 | Aantastingen

Preventie
Verdraag beperkte aanwezigheid
Bestrijding van ziekten en plagen
Andere problemen

68 | Rooien

71 Snoeien

71 | Basisinfo

Hoe groeit een fruitboom?
Waarom snoeien we?
Enkele snoeibegrippen
Groei vs. bloei: een zoektocht naar evenwicht

81 | Snoeitijdstip

Wintersnoei
Zomersnoei

85 | Hoe moet je knippen?

Takken inkorten
Takken wegnemen
Wondherstel

87 | Materiaal

Snoeischaar
Boomzaag
Takkenschaar
Ladder

88 | Verwerking snoeiresten

89 | Snoei van laag-, half- en hoogstam

Vormsnoei
Onderhoudssnoei
Verjongingssnoei

96 | Snoei van leifruit

Wintersnoei – februari/maart
Zomersnoei – juni
Zomersnoei – augustus

98 | Snoei van de fruithaag

Vormsnoei
Onderhoudssnoei

99 | Snoei van verwaarloosde bomen

Eerste fase: vormherstel
Tweede fase: aanmaak vruchthout

103 Pitvruchten

103 | Appel – *Malus domestica*

125 | Peer – *Pyrus communis*

137 | Kweeper – *Cydonia oblonga*

140 | Nashi – *Pyrus pyrifolia*

145 Steenvruchten

145 | Pruim – *Prunus domestica*

155 | Zoete kers – *Prunus avium* en zure kers – *Prunus cerasus*

161 | Perzik – *Prunus persica* en Nectarine – *Prunus persica nucipersica*

167 | Abrikoos – *Prunus armeniaca*

171 | Walnoot – *Juglans regia*

175 | Amandel – *Prunus dulcis*

177 Andere

177 | Zwarte moerbeï – *Morus nigra*

179 | Mispel – *Mespilus germanica*

181 | Tamme kastanje – *Castanea sativa*

185 Verder lezen en info

192 Colofon

.....
WOORD VOORAF
.....

Elke tuin verdient een fruitboom!

Vroeg in de lente fleuren zijn bloesems de tuin op. Een fruitboom lokt vogels en insecten naar de tuin, geeft kinderen een leuke plek om in te spelen en brengt schaduw om lekker te ontspannen. Een fruitboom heeft zoveel te bieden in de tuin en niet in het minst... fruit!

Elk jaar opnieuw pluk je lekkere vruchten van je boom en veel hoeft je daar niet voor te doen. Het eerste deel van dit boek overloopt stap voor stap hoe je je eigen fruit teelt. Dat begint bij het kiezen van je fruitboom en het zoeken naar een geschikte plek. Eenmaal de boom geplant is, rest de bodemzorg en de snoei. Met behulp van kleurrijke foto's en tekeningen wordt al snel duidelijk hoe je zelf met jouw fruitboom aan de slag kunt.

In het tweede deel van het boek vind je informatie over elke fruitsoort. En er is meer dan appel en peer! Want naast klassiekers als appel, peer, kers en pruim komen ook bijzondere fruitsoorten zoals perzik, kweeper, abrikoos, nashipeer, amandel, moerbeï en kastanje aan bod. Van ras en boom, tot oogst en bewaring.

Zelf je eigen fruit telen, dat doe je natuurlijk ecologisch! Wees slim en werk samen met de natuur. Als je boom zich in zijn nopjes voelt, voorkom je aantastingen en vermijd je bestrijding. Het volstaat om enkele hoofdprincipes toe te passen, *de vijf pijlers voor de ecologische teelt van fruit*. Deze pijlers zijn de rode draad doorheen dit boek. We zetten ze hier even op een rijtje.

Kies de juiste fruitboom

In de loop van onze rijke fruitgeschiedenis ontstond een enorme diversiteit aan smaken en boomvormen, maar niet alle fruitbomen zijn overal even goed te telen. Niet elke boom voelt zich bijvoorbeeld lekker op een zandgrond en niet elke boom past in een kleine tuin. Kies daarom de boomvorm, de fruitsoort en het ras die aangepast zijn aan de bodem en de ruimte in je tuin.

Zet de fruitboom op de juiste plaats

Om helemaal goed te starten zet je de juiste boom ook op de juiste plaats. Zo zal hij volop gedijen! Heb je een perzik of abrikoos? Kies dan bijvoorbeeld voor een plekje tegen een zuidmuur, want deze fruitsoorten hebben het liever wat warmer. Hoeveel licht wilt je boom? Staat hij liefst in het gras of in de kippenren? In dit boek kom je alles te weten over de favoriete plek van je boom.

Lok bestuivers en natuurlijke vijanden

Om fruit te telen rekenen we op de natuur! Voor de bestuiving hebben we bijen nodig, want zonder hen vormt de boom geen fruit. Natuurlijke vijanden helpen ons dan weer om ziekten en plagen in te dijken. Wees dus gastvrij voor deze helpers. Zorg voor schuilplaatsen en voedselaanbod in de tuin.

Een gezonde fruitboom in een gezonde bodem

De bodem is de basis van alles. Je fruitboom staat erin, zijn wortels groeien erdoor en hij haalt er zijn voedsel uit. Een fruitboom is pas gezond als hij in een goede bodem staat met een gezond bodemleven. Besteed dus voldoende aandacht aan bodemzorg. Probeer daarbij de kringloop in je tuin te sluiten. Als je groenresten hergebruikt als mulch of compost hoeft je immers geen extra meststoffen aan te kopen.

Snoei voor lucht en licht

Snoeien doet bloeien en groeien, maar het zorgt vooral voor voldoende lucht en licht in de boom. Zo hou je de boom immers gezond. Als de wind goed door de kruin kan waaien en het zonlicht er diep in valt, maken schimmels en ziektes geen kans. Help je boom lekkere vruchten te vormen en zet er af en toe de snoeischaar in!

Een toegankelijk boek voor fruitbomen in de ecotuin. Geniet ervan en kruip daarna vooral de boom in.

SNOEI VAN LEIFRUIT

Leifruit snoeien is niet eenvoudig. De snoei van de bijzonderste leivormen bevindt zich op het snijpunt tussen kunst en wetenschap en vereist zeer veel achtergrondkennis. Gelukkig bestaan er ook simpelere leivormen zoals het palmet met schuine of horizontale takken (zie blz. 22). Met de eenvoudige basisregels die we hier opgeven kun je zo'n simpele leiboom goed onderhouden. Omdat de vorming van een leiboom vrij ingewikkeld is, raden we je aan om je leiboom reeds gevormd bij de kweker te kopen. Dan moet je je enkel concentreren op de onderhoudssnoei.

Mocht je de leiboom toch zelf willen vormen, vergeet dan de regels van Vöchting niet (zie figuur 3, blz. 73). Deze zijn van groot belang om een mooie, evenwichtige leiboom te vormen. Takken van de onderste niveaus moeten bijvoorbeeld altijd langer zijn dan takken van de bovenste niveaus. Zo niet dan groeien vooral de bovenste etages en stopt de groei onderaan. De takken van hetzelfde niveau moeten ook altijd even lang zijn, anders gaat de langste tak met de meeste groei lopen en is je boom helemaal uit evenwicht. Vergeet ook niet dat verticale takken beter groeien dan horizontale. Een palmet met schuine takken opkweken is dus gemakkelijker dan een palmet met horizontale. De onderste etages van de horizontale variant verliezen in de loop van de jaren vaak hun groeikracht en vormen geen nieuwe scheuten meer. Zoals eerder vermeld vraagt de onderhoudssnoei van leifruit elk jaar drie snoei-beurten. Snoei eenmaal in de winter en tweemaal in de zomer, maar eigenlijk kun je de hele zomer lang snoeien. Zodra je een scheut opmerkt die te lang wordt, neem je er je snoeischaar bij. Figuur 17 toont de snoei van leifruit.

Wintersnoei februari/maart

- Als de leiboom zijn gewenste grootte nog niet heeft bereikt, stimuleer je de groei van de gesteltakken. Dit doe je door een kwart van de jaarlijkse aangroei weg te snoeien op een naar buiten gericht oog. Zorg ervoor

dat alle gesteltakken even lang en even hoog zijn. Indien aanwezig kort je ook de harttak in. Let erop dat deze altijd boven de gesteltakken uitblijft (zie figuur 17). Bind de verlenging van de gesteltakken vast aan het begeleidende latwerk.

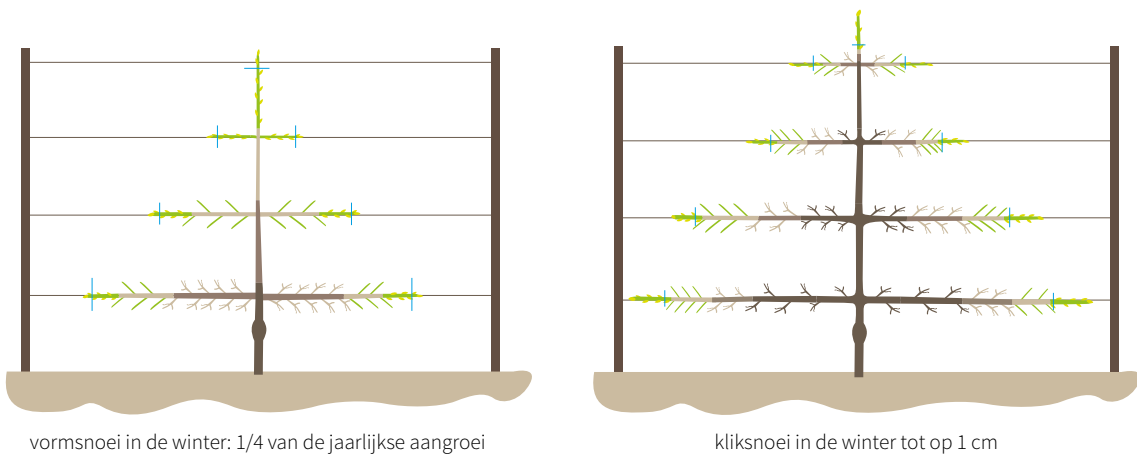
- Heeft de leiboom zijn gewenste grootte bereikt, dan beperk je de groei van de gesteltakken en van de harttak met de zogenaamde *kliksnoei*. Hierbij snoei je de jaarlijkse aangroei van de gesteltakken en harttak af tot op een centimeter van het hout van het jaar ervoor. Op die manier snoei je tot aan de zwakke knoppen van de nieuwe twijg. Het jaar erop zal de tak nog weinig verlengen. Hij zal enkel zwakke scheuten vormen die eindigen in een bloembot. Groeit de aangroei toch opnieuw uit tot een twijg, herhaal dan hetzelfde en knip die tot een centimeter terug. Zo remt de groei van hart- en gesteltakken langzaam aan af.
- Wordt je leiboom al wat ouder, dan moet je nieuwe scheutvorming stimuleren. Dit doe je door het oude vruchthout dat te dicht op elkaar staat uit te dunnen. Doe dat vooral aan de onderkant van de takken.

Zomersnoei in juni

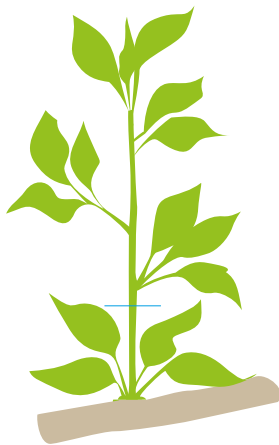
- Snoei alle scheuten langer dan vijftientig centimeter terug tot er nog drie of vier bladeren overblijven. Deze lange scheuten zijn vegetatieve, licht verhoude scheuten die verticaal de hoogte ingroeien. Door deze scheuten terug te snoeien, stimuleer je de vorming van kort vruchthout. Laat voldoende bladeren over om de vruchten te voeden (zie figuur 17).
- Als je boom nog maar net geplant is, dan verwijder je alle vruchten, zodat alle energie naar groei gaat.
- Laat het kortere vruchthout met bloemknoppen ongemoeid.
- Verwijder wortelopslag systematisch.

Zomersnoei in augustus

- De loten die je in het begin van de zomer inkortte, zullen weer uitlopen. De nieuwe scheuten die langer zijn dan vijftientig centimeter kort je opnieuw in, tot er nog drie of vier bladeren op overblijven.

.....
 ▼▲ **Figuur 17** – De snoei van leifruit vraagt wat extra aandacht.

eerste zomersnoei in juni

tweede zomersnoei in augustus

resultaat volgende lente

ABRIKOOS

PRUNUS ARMENIACA

Abrikozenbomen lijken zeer goed op perzikbomen. Eigenlijk zijn ze zelfs gemakkelijker te telen. Ze bieden beter weerstand tegen ziektes en vormen meer bloemen omdat ze niet enkel op eenjarig hout bloemknoppen aanleggen. Toch heeft de abrikoos doorgaans meer problemen met vruchtzetting. Doordat de boom nog vroeger bloeit dan de perzik (in maart), is er nog meer kans op nachtvorstschade aan de bloesems. Bovendien zijn bestuivende insecten zo vroeg in het voorjaar nog minder actief en is het in die tijd van het jaar te nat voor windbestuiving.

Standplaats

Om nachtvorstschade aan de bloesems te voorkomen, staat een abrikoos bij voorkeur op een warme, beschutte plaats. Gewoonlijk wordt daarom een plaats aan een zuidmuur aangeraden. Om het risico op nachtvorst verder te beperken kun je de ondergroei zwart houden in de lente. Dat wil zeggen dat je de mulch in het vroege voorjaar verwijderd en de naakte bodem overdag zon laat opnemen die hij 's nachts kan uitstralen. Meer informatie hierover vind je op blz. 67.

Aanplant en onderhoud

In de tabel hieronder vind je twee abrikozenrassen die zowel in België als in Nederland goed gedijen. Het zijn beide zelfbestuivende rassen. Dat wil zeggen dat ze vruchten vormen ook al staat er maar één abrikozenboom in de tuin. Abrikozenbomen worden aangeboden als hoog-, half- of laagstam en je vindt ze ook als leibomen. Ze worden op dezelfde onderstammen geënt als perziken (zie eerder op blz. 161). Hoogstammen staan doorgaans op zaailingen van pruim, halfstammen worden op de pruimonderstam St-Julien A geënt en voor laagstammen wordt zowel St-Julien A gebruikt als de zwakkere onderstam Pumi-Selekt. Abrikozen plant je, net als perziken, bij voorkeur in het voorjaar. Jonge bomen die je in de herfst plant lopen

immers risico op vorstschade. Omdat de rassen in de tabel hieronder zelfbestuivende rassen zijn, kun je abrikozen ook proberen te zaaien. Hiervoor ga je op dezelfde manier als bij perziken te werk, zie eerder op blz. 162. Een abrikozenboom vraagt minder regelmatige snoei dan een perzik. Abrikozen leggen vlotter bloemknoppen aan, dus de vernieuwing van het vruchthout is minder essentieel. Je beperkt de snoei trouwens beter, want abrikoos heeft bij te intense snoei nogal snel last van gomvorming (zie blz. 153). Snoei steeds in de zomer, tussen mei en september, om besmetting met loodglans te voorkomen. Om een abrikoos te snoeien kun je de algemene richtlijnen in het hoofdstuk 'Snoeien' volgen. Een groot voordeel van de abrikoos is zijn weerstand tegen de krulziekte, die bij perziken wel een groot probleem vormt. Abrikozen zijn verder wel vatbaar voor alle andere ziektes en plagen die ook de perziken kunnen teisteren (zie eerder, blz.164). Daarvan blijkt bacteriekanker (*Pseudomonas syringae*) het meest frequente probleem.

Oogst

Abrikozen rijpen meestal rond augustus en september. Hoe je het juiste pluktijdstip bepaalt vind je terug op blz. 162 bij de perzik. Net als de perziken zijn abrikozen het lekkerst als je ze aan de boom laat rijpen. Ze kunnen ook enkele dagen narijpen. Verse abrikozen kun je slechts een week in de koelkast bewaren. Je moet ze dus snel eten of verwerken. Om de bewaartijd te verlengen kun je de vruchten ook eventueel drogen. Hiervoor ga je op dezelfde manier te werk als voor pruimen, zie kader op blz. 148.

Ras	Oogsttijd	Herkomst
Bredase	aug.	Ned
Hongaarse	sept.	Hun